

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

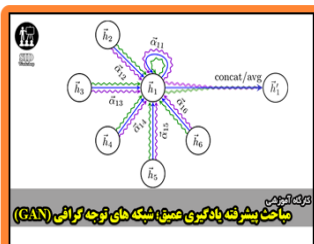

عضویت در خبرنامه

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

مباحث پیشرفته یادگیری عمیق؛
شبکه های توجه گرافی
(Graph Attention Networks)

کارگاه آنلاین آموزش استفاده از
وب آو ساینس

کارگاه آنلاین مقاله روزمره انگلیسی

شیوه فرزندپروری والدین و رشد اجتماعی کودک

سونیا انگاسی^۱، محسن عارفیان^۲، آناهیتا تاشک^{**}^۱کارشناسی روانشناسی عمومی، دانشگاه شهید باهنر کرمان
^۲دانشجوی کارشناسی روان شناسی عمومی، دانشگاه شهید باهنر کرمان
^۳گروه روانشناسی، دانشگاه شهید باهنر کرمان

چکیده

نحوه برخورد والدین با فرزندان و سبک فرزندپروری آن‌ها، تأثیر اساسی بر رشد اجتماعی کودک می‌گذارد. هدف پژوهش حاضر، بررسی رابطه بین شیوه‌های فرزند پروری والدین با رشد اجتماعی کودکان بود. جامعه آماری کودکان مهد کودک‌های وابسته به بهزیستی شهرستان کرمان در سال تحصیلی ۹۳-۹۴ بودند. نمونه آماری شامل ۹۳ کودک و والدین آن‌ها بود که به روش هدفمند انتخاب شدند. شرکت‌کنندگان در پژوهش، پرسشنامه‌های سبک فرزندپروری و مقیاس رشد اجتماعی را تکمیل کردند. یافته‌ها نشان داد که بین سبک فرزندپروری خودکامه والدین با رشد اجتماعی کودکان رابطه منفی و بین سبک‌های فرزندپروری مقتدرانه و سهل‌گیرانه با رشد اجتماعی کودک رابطه معنادار وجود ندارد. می‌توان نتیجه‌گیری کرد که روش‌های رفتاری منفی با فرزند می‌تواند رشد اجتماعی کودک را به تعویق بیندازد. با توجه به معنادار نبودن سایر سبک‌های فرزندپروری در این پژوهش، نمی‌توان پیشنهادی برای انتخاب سبک فرزندپروری مناسب ارائه نمود.

کلید واژه‌ها: سبک فرزندپروری؛ رشد اجتماعی؛ کودک

مقدمه

منظور از رشد اجتماعی (Social grows)، تکامل فرد در روابط اجتماعی است به طوری که بتواند با افراد جامعه‌اش هماهنگ و سازگار باشد (وایتسمن، مایر و کلرمنینگر، ۱۳۸۴). رشد اجتماعی تحت تأثیر عوامل متعددی از جمله: خانواده، مدرسه، گروه دوستان، تلوزیون، جنسیت و نژاد و ... قرار دارد که نوع و چگونگی وضعیت آنها ممکن است سبب تسریع رشد اجتماعی یا برعکس کند آن شود (جمشیدیها و فرخی، ۱۳۸۵). گیدنز معتقد است که شکل و نوع خانواده تأثیرات متفاوتی بر اجتماعی شدن فرزندان دارد. همچنین شیوه‌های فرزند پروری و انضباط در خانه بر رشد اجتماعی فرد موثر هستند (گیدنز، ۱۳۷۶). منظور از شیوه‌های فرزند پروری، روش‌هایی است که والدین برای تربیت فرزندان خود به کار می‌گیرند و بیانگر نگرش‌هایی است که آن‌ها نسبت به فرزندان خود دارند و همچنین شامل معیارها و قوانینی است که برای فرزندان خویش وضع می‌کنند (نیکیویی، طالعی، ۱۳۸۷). هدف پژوهش حاضر، بررسی رابطه بین شیوه‌های فرزند پروری والدین با رشد اجتماعی کودکان بود.

ماکویی و مارتین (۱۹۸۳) در پژوهشی نشان دادند که والدین پذیرا رفتار کودکان را کنترل می‌کنند. والدین غیر پذیرا به کودکان اجازه می‌دهند تا آنچه را که می‌خواهند انجام دهند (ماکویی و مارتین، ۱۹۸۳، به نقل از شیفر، ۱۹۹۶). فولیگنی و اکلس دریافت که نوجوانانی که سخت‌گیری زیادتری از والدین دریافت می‌کردند و کمتر فرصت تصمیم‌گیری داشتند، اشتیاق بیشتری برای زیرپا گذاشتن دستورات والدینشان، تکالیف مدرسه و حتی ذوق و قریحه خود نشان می‌دادند تا به این قیمت بتوانند رابطه با دوستانشان را حفظ کنند (ماسن و همکاران، ۱۹۹۳). الدور در پژوهش خود به این نتیجه رسید که فراوانی اعتماد به خود نزد دختران و پسران در خانواده‌های دموکراتیک بیشتر است، اما این فراوانی نزد خانواده‌های مجاز یا آزادگزارنده، به ویژه مستبد کم است (احدی و محسنی، ۶۶، ۱۳۷۱-۶۵). از سوی دیگر کودکانی که با رفتار اجتماعی ضعیف وارد مدرسه می‌شوند، با مشکلاتی مثل طرد هم‌تاهای، مشکلات رفتاری و سطح پایین موفقیت تحصیلی رو به رو می‌شوند. مطالعات نشان داده که حدود ۵۰ درصد کودکانی که وارد کودکانستان می‌شوند، حداقل مهارت لازم برای سازگاری با محیط جدید را ندارند (مک کلی لاند و موریسون، ۲۰۰۳). بنابراین با بررسی انواع سبک فرزند پروری والدین و میزان رشد اجتماعی کودکان آنها می‌توان تأثیر هر کدام از سبک‌ها را در رشد اجتماعی کودک بررسی کرد.

در پژوهش حاضر این سوال مورد بررسی قرار گرفت که کدام یک از شیوه‌های فرزند پروری والدین در رشد اجتماعی کودکان اثرگذار است؟

روش

شرکت‌کنندگان

جامعه پژوهش والدین و کودکان حاضر در مهدکودک‌های وابسته به بهزیستی شهر کرمان در سال ۹۳-۹۴ بودند. براساس جدول مورگان ۱۰۰ کودک به عنوان نمونه پژوهش تعیین شد که در نهایت داده‌های مربوط به ۹۳ کودک و والدین آنها بررسی شد. روش نمونه‌گیری بصورت هدفمند بود. طرح پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی است.

* e-mail: anahita.tashk91@gmail.com

ابزار

پرسشنامه شیوه فرزند پروری (Child-Rearing Practice): این پرسشنامه در سال ۱۹۹۵ توسط رابینسون، ماندلکو، السن و هارت به منظور سنجش شیوه های فرزند پروری والدین ساخته و توسط حمید علی زاده به فارسی ترجمه شده است. دارای ۳۲ سؤال پنج گزینه‌ای با گزینه‌های (هیچ وقت، گاهی، تقریباً نیمی از مواقع، خیلی از مواقع و همیشه) است که توسط مادر و پدر به صورت جداگانه پر می شود. شیوه فرزند پروری بر خلاف رفتارهای خاص پرورشی از الگوهای فرهنگی پیروی نمی کند یعنی در الگوهای مختلف فرهنگی و جوامع مختلف یکسان است. این پرسشنامه به نوع شیوه فرزند پروری استبدادی (خودکامه)، اقتداری (مقتدرانه) و سهل گیرانه، هر کدام به ترتیب با ۱۲ سؤال، ۱۵ سؤال و ۵ سؤال می سنجد. اعتبار پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ برای خردهمقیاس‌های سبک اقتداری، سبک استبدادی و سبک سهل گیرانه به ترتیب برابر با ۰/۹۰، ۰/۷۸ و ۰/۷۰ گزارش شده است (علیزاده و آندریس، ۲۰۰۲). همچنین جورج (۲۰۰۴) در پژوهش خود ضریب اعتبار این مقیاس را ۰/۷۹ برآورد کرده است.

مقیاس رشد اجتماعی وایلد: مقیاس بلوغ اجتماعی وایلد یکی از مقیاس های تحولی است که با میزان توانایی فرد در برآوردن نیازهای عملی خود و قبول مسوولیت سر و کار دارد. کارآمدی آن در سنین پایین تر و به ویژه در گروه های عقب مانده ذهنی به حداکثر می رسد. این مقیاس دارای ۱۱۷ گویه است که به گروه های یک ساله تقسیم شده اند. در هر گویه اطلاعات مورد نیاز نه از طریق موقعیت های آزمون بلکه از راه مصاحبه با مطلعین یا خود آزمودنی به دست می آید. اساس مقیاس بر این امر استوار است که فرد در زندگی روزمره توانایی چه کارهایی را دارد. گویه های مقیاس را می توان به هشت طبقه تقسیم کرد: خودیاری عمومی، خودیاری در غذا خوردن، خودیاری در لباس پوشیدن، خود فرمایی، اشتغال، ارتباط زبانی، جا به جایی، و اجتماعی شدن، با توجه به نمره های شخص روی مقیاس می توان سن اجتماعی (SA) و بهره اجتماعی (SQ) را محاسبه کرد. ضریب اعتبار ۱۲۳ فقره ۰/۹۲ گزارش شده است با این توضیح که فاصله بازآزمایی از یک روز تا ۹ ماه بوده است (براهنی، ۱۳۸۲).

شیوهی اجرا

برای اجرای این پژوهش پس از انتخاب مهد کودک ها به صورت تصادفی و بر حسب تعداد نمونه مورد نظر، از والدین خواسته شد که پرسش نامه های سبک فرزند پروری و رشد اجتماعی را تکمیل کنند. پس از تکمیل پرسشنامه ها، داده ها جمع آوری و در نرم افزار SPSS نسخه ۱۶ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

نتایج

برای بررسی سوال پژوهش رابطه بین سبک های فرزندپروری و رشد اجتماعی ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. نتایج نشان داد که بین سبک فرزندپروری خودکامه پدر (۲۳/۰۰/-) و مادر (۲۵/۰۰/-) با رشد اجتماعی کودکان رابطه معنادار منفی وجود دارد. علاوه بر آن بین سبک فرزندپروری مقتدرانه و سهل گیرانه با رشد اجتماعی کودکان رابطه معناداری وجود نداشت. نتایج ضریب همبستگی در جدول ۱ ذکر شده است.

جدول ۱

شاخص های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف معیار	۱	۲	۳	۴	۵	۶
سبک استبدادگرانه پدر	۲۰/۹۱	۶/۹۲	۱					
سبک استبدادگرانه مادر	۲۴/۲۱	۷/۴۱	**۰/۶۷					
رشد اجتماعی کودکان	۲۸/۶۴	۳/۶۹	*-۰/۲۳	*-۰/۲۵				
سبک مقتدرانه پدر	۵۳/۱۸	۱۱/۳۷	**۰/۴۴	**۰/۴۰	۰/۱۵			
سبک سهل گرانه پدر	۱۰/۹۸	۳/۴۵	**۰/۴۳	**۰/۲۷	۰/۰۵	۱		
سبک مقتدرانه مادر	۵۷/۵۲	۱۰/۴۲	*-۰/۲۲	**۰/۴۳	۰/۱۷	**۰/۷۲	۱	
سبک سهل گرانه مادر	۱۱/۶۴	۳/۹۴	**۰/۴۹	**۰/۵۱	-۰/۰۸	-۰/۰۹	**۰/۶۳	-۰/۰۵

نکته: *p < ۰/۰۵ ** P < ۰/۰۱

بحث

هدف پژوهش حاضر، بررسی رابطه بین شیوه های فرزند پروری والدین با رشد اجتماعی کودکان بود. نتایج به دست آمده نشان داد که بین سبک فرزندپروری خودکامه پدر و سبک فرزند پروری خودکامه مادر با رشد اجتماعی کودکان رابطه معنادار منفی و معنادار وجود دارد. طبق نتایج بین سبک فرزندپروری مقتدرانه پدر و سبک مقتدرانه مادر با رشد اجتماعی کودکان رابطه معناداری وجود ندارد که در این راستا نتیجه ای منتشر نشده است. نتایج رابطه ای را بین سبک فرزند پروری سهل گیرانه پدر و سبک فرزند پروری سهل گیرانه مادر با رشد اجتماعی آنها نشان دادند که این یافته نیز با تحقیقات زارعی و حسینی (۱۳۸۴) همسو می باشد.

در پایان می توان نتیجه گرفت هر یک از روش های فرزند پروری بر رشد اجتماعی کودک تاثیر متفاوتی خواهد داشت و براساس نتایج به دست آمده و تاثیراتی که والدین درابعاد مختلف رشد کودک دارند ، آگاه ساختن والدین و ارائه آموزش های خانواده جهت پرورش افراد سالم با رشد اجتماعی بیشتر از اهمیت بسیار بالایی برخوردار می باشد. از جمله محدودیت های احتمالی که لازم است در کاربرد نتایج حاصل از مطالعه حاضر مورد توجه قرار گیرد، می توان به عامل عدم همکاری کامل کودکان و والدین در تکمیل پرسش نامه ها و یا بهتر جلوه دادن شیوه فرزند پروری خود در حین تکمیل پرسش نامه ها اشاره کرد. همچنین با توجه به ابفای نقش متغیر های مداخله گر همچون وضعیت اقتصادی- اجتماعی گروه نمونه ، شایسته به نظر می رسد پژوهشگران علاقمند ، نقش این عوامل را در تاثیرات مشاهده شده کنترل نمایند.

منابع

- احدی، حسن و محسنی، نیکچهره (۱۳۷۱). مفاهیم بنیادی روانشناسی نوجوانی و جوانی، تهران: انتشارات بنیاد. براهنی، محمدنقی و اخوت، ولی الله (۱۳۸۲). مقیاس رشد اجتماعی وایلد در ارزشیابی شخصیت، تهران: انتشارات دانشگاه تهران. گیدنز، آنتونی (۴). جامعه شناسی. ترجمه منوچهر صیوری (۱۳۷۶). تهران: نشر نس
- ماسن، ا. مایر، ج. و کلرمنینگر، و. (۴). رشد شخصیت و بهداشت روانی، ترجمه سیما نظری (۱۳۸۴). تهران: انتشارات انجمن اولیاء و مربیان.
- Alizadeh, H., & Andries, C. (2002). Interaction of parenting styles and attention deficit hyperactivity disorder in Iranian parents. *Child and Family Behavior Therapy*, 24, 37–52.
- Davies, Martin (2000). *The Blackwell encyclopedia of social work*. Wiley-Blackwell.
- Mcclelland, M., & Morrison, F. (2003). The emergency of learning related social skills in preschool child. *Early childhood research Quarterly*, 18, 206-224.
- Sheffer, D. (1996). *Development Psychology Childhood and Adolescence*. Grove.

Archive of SID

SID

سرویس های
ویژه

سرویس ترجمه
تخصصی

کارگاه های
آموزشی

بلاگ
مرکز اطلاعات علمی

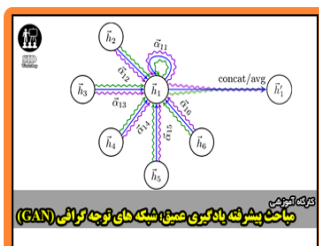

عضویت در
خبرنامه

فیلم های
آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

مباحث پیشرفته یادگیری عمیق؛
شبکه های توجه گرافی
(Graph Attention Networks)

کارگاه آنلاین آموزش استفاده از
وب آوساینس

کارگاه آنلاین مقاله روزمره انگلیسی